

Mishnah *Bava Metzia, chapter 2*

משנה בבא מציעא פרק ב

(1) These [items] found belong to the finder and these others must be announced, [so that the owner may identify and claim them]. The following articles belong to the finder: If one finds scattered fruit, scattered money, [which cannot be identified by the loser and are thus given up by him as beyond recovery. The resignation of the loser to his loss (*yiush*) renders the article public property and gives the finder the right to keep it], small

א אלו מציאות שלו, ואלו חייב להכריז. אלו מציאות שלו, מצא פרות מפזרין, מעות מפזרות, כריכות ברשות הרבים, ועגולי דבלה, כפרות של נחתום, מקרוזות של דגים, וחתכות של בשר, וגזי צמר הבאות ממדינתן, ואניצי פשתן, ולשונות של ארגמן, הרי אלו שלו, (דברי רבי מאיר). רבי יהודה אומר, כל שיש בו שנוי, חייב להכריז. כיצד. מצא עגול ובתוכו חרס, כפר ובתוכו מעות. רבי שמעון בן אלעזר אומר, כל פלי אנפוריא אינו חייב להכריז:

sheaves in a public thoroughfare [where the traffic soon destroys any distinguishing mark by which the sheaves might be identified], round cakes of pressed figs, baker's loaves [which are uniform in appearance and cannot be identified], strings of fish, pieces of meat, bundles of wool which have been brought from the country [in a raw state, and bear no mark by which they could be identified], bundles of flax and strips of purple [long strips of wool dyed purple]; all these belong to the finder. [The person who finds these articles need not announce them because they bear no marks by which the loser could identify them, and the finder has the right to keep them because the owner has given up the hope of recovering them]. This is the view of Rabbi Meir. Rabbi Yehudah says: Whatever has in it something unusual must be announced, as, for instance, if one finds a round [of figs] containing a shard, or a loaf containing money. Rabbi Shimon ben Elazar says: New merchandise [which was never used by its owner and which, therefore, would not be recognizable to its owner] need not be announced.

רבנו עובדיה מברטנורא

א אלו מציאות. מצא פירות מפורזים. סתמן נתייאושו הבעלים והפקר הם: מעות מפורזות. הואיל ואין להם סימן ניכר, כבר איאוש איאוש והפקר הן. והיינו טעמא דכולהו: כריכות. עמרים קטנים: ברה"ר. שהכל דשין עליהם, ואפילו היה בהן סימן, נפסד: של נחתום. אין בהם סימן, שכולם שוים. אבל של בעל הבית יש להם סימן: הבאות ממדינתן. לאפוקי הבאות מבית האומן, בדקתני סיפא: ולשונות של ארגמן. צמר צבוע ארגמן, ומשוך כמין לשון: מצא עיגול. של דבלה: אנפריא. כלים חדשים שלא שבעתן העין ואין לבעלים בהם טביעת עין. שפעמים שמחזירים אבדה בטביעות עינא, כגון לצורבא מרבנן דלא משני בדבוריה. ואלו הכלים שידוע שאין לבעליהן בהן

(2) And these objects must be announced: if one found fruit in a vessel [which usually has some identifying mark by which the owner may recognize it] or a vessel by itself, money in a purse [which also has an identifying mark] or a purse by itself, heaps of fruit [which are identified through their number or through the way they had been piled, or] heaps of coins, [or] three coins on top of each other [since the finder announces, I found coins, which are identified by the loser, saying There were three piled one on top of the other as a tower], bundles of sheaves in a sparsely travelled area, homemade loaves, bundles of wool from a craftsman's workshop, jars of wine or jars of oil — these must be announced.

(3) If a man finds pigeons tied together [by their wings] behind a fence or wall or in the pathways through fields [since wings of birds tied together are not an uncommon way of tying birds, and, therefore, they are not an identifying mark], he must not touch them [since it is likely that someone placed them there with the intention of picking them up in a short while and by taking them, he would be depriving this fellow of his birds, since he could not return them to him, without any identifying marks]. If a person finds a vessel in a garbage pile: if covered up, he must not touch it [because the covering shows that it was placed there and since it is covered well, it is not deemed a lost item]; if uncovered, he must take it and announce it. If he finds [an article] amidst debris or in an old wall [these had cavities in which the objects could be placed], they belong to him

רבנו עובדיה מברטנורא

טביעות עין אינו חייב להכריז. והלכה כר"ש בן אלעזר. ואימתי בזמן שמצאן אחד אחד. אבל מצאן שנים שנים חייב להכריז, דמנינא הוי סימן. והמוצא מצאיה בסרטיא ופלטיא גדולה בעיר שרובה נכרים, אפילו דבר שיש בו סימן אינו חייב להכריז. ובעיר שרובה ישראל, חייב להכריז: **ב בכלי**. וכלי יש בו סימן: **כמות שהוא**. ריקן: **צבורי פירות**. סימנן, מנין או מקום: **שלשה מטבעות זה על גב זה**. או יותר. והמכריז מכריז מטבעות מצאתי, וזה בא ואומר כך וכך היו והיו מונחים זה על זה: **ג אחר הגפה**. סתימת כותל של עץ או של קנים: **גדר**. של אבנים: **גוזלות מקושרין**. בכנפיהן. דכולי עלמא הכי מקטרי להו, וקשר כזה לא הוי סימן: **לא יגע בהן**. דאמרינן הני אינש אצנעינהו ואי שקיל להו לית להו למרייהו סימנא בגויהו הלכך לשבקינהו עד דאתי מרייהו ושקיל להו:

[he may successfully claim to the owner of the wall that the item had been hidden there by the previous Ammorite dwellers]. If he finds [something] in a new wall [fronting a public thoroughfare]: if in the outer half [i.e., the part facing the street], it is his [it must have been placed there

by a passerby, who had forgotten it; therefore, it belongs to the finder]; in the inner half [i.e., the part facing the house it encloses, it belongs to the owner of the house since he must have placed it there]. But if it [the house] used to be rented to others, even if he finds [articles] in the house itself, they belong to him. (4) If a man finds [an article] in a shop [which cannot be identified], it belongs to him [since any customer might have dropped it the shopkeeper has no particular claim to it; while the loser must have abandoned it, since it bears no mark of identification]. [If he found it] between the counter and the shopkeeper, [it belongs] to the shopkeeper [since customers have no access to that spot, the shopkeeper must have dropped it there]. [If he finds it] in front of a money changer, it belongs to him [the finder]; between the stool [and the table in front of the money changer, where the money was placed] and the money changer, [it belongs] to the money changer. If one buys produce from his neighbor [a produce distributor who buys from many people], or if his neighbor [a produce

רבנו עובדיה מברטנורא

מכוסה לא יגע בו. דאין זה אבידה שיהא מוזהר עליה בלא תוכל להתעלם דמשתמר הוא: **מצא בגל ובכותל ישן הרי אלו שלו.** מפני שיכול לומר לבעל הגל ולבעל הכותל של אמוריים שהורישו אבותינו היה ובלבד שיהיה בו חלודה רבה שניכר שמזמן הרבה היה טמון שם: **מחציו ולחוץ.** באחד מחורי כותל הסמוכים לר"ה אם מצא מחציו עוביו של כותל ולחוץ: **שלו.** דאמרינן א' מבני רשות הרבים נתנו שם ושכך וחלודה שעליו מוכחת שמזמן הרבה היה שם ובודאי נתייאשו הבעלים ודין זה דוקא בלשון זהב וחתרכת כסף וכיוצא בזה אבל אם היה כלי ובתוכו מעות אם פי הכלי לחוץ הרי אלו שלו ואם פי הכלי לפני הרי אלו של בעל הבית: **אפי' בתוך הבית הרי אלו שלו.** דלא ידע דמאן נינהו ובעליו נתייאשו: **ד מצא בחנות הרי אלו שלו.** בדבר שאין בו סימן מיירי דהוא דנפל מיניה מייאש שהכל נכנסים לשם: **בין התיבה.** שהחנוני יושב לפניו ותמיד נוטל ממנה ונותן לפניו ומוכר ומעות שנותנין לו נותן בתוכה ולא נפל שום דבר אלא מיד חנוני: **לפני שולחני הרי אלו שלו.** דאמרי מן הבאים להחליף מעות נפלו שהרי השולחן מפסיק בין שולחני למעות שנמצאו ואם מן השולחן הם היה להם להמצא בינו ולכסא שהשולחן מונח עליו: **הלוקח פירות מחבירו כו'.** וכגון שחבירו זה תגר שלקח תבואה זו או פירות הללו מאנשים הרבה ולא ידוע

distributor] sends him produce and he finds money there, it is his [since it may have belonged to anyone whose produce the distributor deals with]. But if they [the coins] are tied up, he must take and announce them [the manner of tying or the number of coins can prove ownership].

(5) [The verse states regarding the return of lost items, “And do the same with his garment; and do the same with any of your brother's lost items,” (Deuteronomy 22:3) indeed,] A garment, too, was included in all these [i.e., “any of your brother's lost items”]; why then was it singled out? So that an analogy might be drawn, telling us that just as a garment is distinguished in that it bears identifying marks and is claimed, so, too, must everything be announced, if it bears identifying marks and has claimants [thus excluding articles which the owner has abandoned through *yiush*, i.e., the resignation of the loser to his loss].

(6) Until when is he [the finder] obligated to announce it? Until his neighbors [i.e., the residents of the area where the item was found] may become aware of it; this is the opinion of Rabbi Meir. Rabbi Yehudah maintains: [He announces it where all congregate in Jerusalem until] three Festivals [have passed], plus an additional seven days after the last Festival, allowing three days for going home [and searching if he is indeed missing such an item as announced], three days to return, and one day for announcing [that he indeed has lost such an item and give its identifying marks].

רבנו עובדיה מברטנורא

דמאן ניגדו וכיון דלית בהן סימן נתייאושו הבעלים אבל אם זה שמכר את הפירות לקטן הוא עצמו מן הקרקע שלו שודאי המעות שלו הן חייב להחזיר: **ואם היו צרורים**. הקשר או המנץ שלהם הוי סימן: **ה בכלל כל אלה**. בכלל כל אבדת אחיך: **ולמה יצאת**. וכן תעשה לשמלתו: **מה שמלה מיוחדת**. סתם שמלה יש בה סימן וכל שמלה יש לה בעלים תובעים אותה שנעשית בידי אדם ולא באת מן ההפקר: **אף כל שיש לו תובעים**. למעוטי מידי דמייאש ויאוש הוא דשמעוניה דאמר ויאי ליה לחסרון לחסרון כיו: **ו שכיניו**. שכיני מקום שנמצאת בן האבידה שמא שלחן היא: **כדי שילך כל אחד לביתו בשלשה ימים**. משישמע הכרוה וידע אם אבד לו כלום ואם יראה שאבד: **יחזור שלשה ויכריז יום אחד**. אני אבדתי ואלו סימניה והלכה כרבי יהודה ומשחרב בית המקדש

חברו פרות, ומצא בהן מעות, הרי אלו שלו. אם היו צרורין, נוטל ומכריז: **ה אף השמלה היתה בכלל כל אלה**. למה יצאת. להקיש אליה, לומר לך, מה שמלה מיוחדת שיש בה סימנים ויש לה תובעים, אף כל דבר שיש בו סימנים ויש לו תובעים חייב להכריז: **ו ועד מתי חייב להכריז**. עד כדי שידעו בו שכניו, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר, שלש רגלים, ואחר הרגל האחרון שבעה ימים, כדי שילך לביתו שלשה ויחזור שלשה ויכריז יום

(7) If he [the claimant] states the article lost, but not its identifying marks, he must not surrender it to him. But if he is [generally known to be] a cheat, even if he states its identifying marks, it must not be given to him, because it is written, [“And it will be with you] until your brother seeks it out,” (Deuteronomy 22:2) meaning, until you have verified your brother whether he is a cheat or not.

Everything [i.e., any animal] which works for its keep must [be kept by the finder and] earn its keep [i.e., he works the animal to offset its food, since its owner would rather receive his own animal with whom he is familiar, rather than receive money from its sale to buy another; however the Rabbis have set different time limits for different animals so that the finder does not have to care for them forever]. But [an animal] which does not work for its keep must be sold, for it is said, “You must return it to him,” (ibid.) [which means,] consider how to return it to him; [for if the finder keeps it and then charges the owner with its keep, it may exceed its actual worth, and so the return will become a loss]. What happens with the money [from the sale until that time when its owner claims it]? Rabbi Tarfon says: He may use it; however, therefore, if he loses it [even through an accident], he bears responsibility for it [since the benefit of usage makes him a borrowing guardian who is responsible even for accidents]. Rabbi Akiva maintains: He may not use it; therefore, if it is lost [through an accident], he bears

רבנו עובדיה מברטנורא

התקיננו שיהיו מכריזין בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ומשרבו האנשים דאמרי אבדתא למלכא התקיננו שיהא מודיע לשכניו ולמיועדי דווי: **ז כל דבר שעושה ואוכל.** אם האבדה דבר שיכולים להאכילו את שכר מעשיו כגון שור וחמור: **יעשה ויאכל.** ולא ימכור אותו המוצא שכל אדם נוח לו בהמתו שהכירה בו כבר ולמדה לרצונו ואינו חייב להטפל בה לעולם אלא תרנגולת ובהמה גסה מטפל בה י"ב חודש עגלים וסיוחין של רע"י כלו' שאין מגדלי' אותם לפטום וכן גדיים וטלאי' מטפל בהם שלשה חדשים ועגלים של פטום מטפל בהם ל' יום ואווזים ותרנגולים זכרים הקטנים מטפל בהן ל' יום והגדולים שאוכלים הרבה מטפל בהן ג' ימים מכאן ואילך לוקח אותם הוא לעצמו בשומא כפי שווין או מוכרן לאחרים ומניח הדמים אצלו: **לפיכך אם אבדו חייב באחריותן.** כיון דשרו ליה רבנן לאשתמושי בהו אע"ג דלא אשתמש בהו כמאן דאשתמש דמי וחייב באחריותן והלכה כר"ט בדמי אבדה שמכר אבל מעות עצמן של אבדה כגון שמצא מעות בכיס או ג' מטבעות זו על גב זו לא

אחד: **ז אמר את האבדה ולא אמר סימניה,** לא יתן לו. **והרמאי אף על פי שאמר סימניה,** לא יתן לו, **שנאמר** (דברים כב) **עד דרש אחיד** אתו, **עד שתדרש את אחיד אם רמאי הוא אם אינו רמאי.** כל דבר שעושה ואוכל, יעשה ויאכל. **ודבר שאין עושה ואוכל, ימכר, שנאמר** (שם) **והשבתו לו, ראה היאך תשיבנו לו. מה יהא בדמים.** רבי טרפון אומר, **ישתמש בהן, לפיכך אם אבדו תיב באחריותן.** רבי עקיבא אומר, **לא ישתמש**

no responsibility [however, if it is lost or stolen he is responsible for it, since he will receive reward for his good deed, therefore, he is considered as a paid guardian].

(8) If one finds scrolls, he must read them once in thirty days [if left unused longer, they become moldy and moth-eaten]. If he cannot read, he must roll them [from beginning to end, to air them.] But he must not study [a subject] there for the first time [the

long poring over the scroll and its consequent handling might damage it]. Nor may another person read with him [since each unconsciously pulls the scroll towards himself, the scroll may become damaged]. If a person finds a garment, he must shake it out [to dust] every thirty days, and spread it out for its own benefit [to be aired], but not for his honor [to use as a tablecloth or a bedspread]. Silver and copper vessels may be used for their own benefit [i.e., may be dug out from their proper hiding place beneath the earth and used lightly to prevent them from becoming moldy], but not [so much as] to wear them out. Gold and glassware may not be touched until Eliyahu comes [i.e., even if the finder holds on to it for a very long time before someone claims it, he must not use them at all, since they do not deteriorate]. If one finds a sack or a basket, or any object which is not his usual manner [and is undignified for him] to [carry and] take, he need not take it.

(9) What is [considered] lost property? If one finds a donkey or a cow feeding by the way, that is not considered lost property; [but if he finds] a donkey with its

רבנו עובדיה מברטנורה

ישתמש בהם כלל: **ה אחת לשלשים יום**. שמתעפשין כששוהין מלפתחן וכל ספריהן היו עשוין בעין גליון: **גוללן**. מתחלתן לסופן שיכנס בהם האויר: **בתחלה**. מה שלא למד לעולם לפי שצריך להשהותן לפני: **ולא יקרא אחר עמו**. לפי שזה מושך אצלו וזה מושך אצלו ונקרע: **שוטחה לצורכה**. לשלוט בה אויר שלא תאכלנה עש: **לצרכן**. שמתעפשי בקרקע שצריך לחתן בקרקע דזו היא שמירתן ולפיכך משתמש בהם לפרכים: **אבל לא לשחקן**. ולא ישתמש בהן זמן ארוך עד שישחקם: **לא יגע בהן**. זהב אינו מתעפש בארץ וכן זכוכית ועד שהוא נח להשבר: **שאינ דרכו ליטול**. דבר שנגאי הוא לו והתורה אמרה והתעלמת מהם פעמים שאתה מתעעלם כגון זקן ואינו

בהן, לפיכך אם אבדו אינו חייב באחריותן: **ח מצא ספרים**. קורא בהן אחת לשלשים יום. **ואם אינו יודע לקרות**. גוללן. אבל לא ללמוד בהן בתחלה. ולא יקרא אחר עמו. מצא כסות. מנערה אחת לשלשים יום. ושוטחה לצרכה. אבל לא לכבודו. כלי כסף וכלי נחשת. משתמש בהן לצרכן. אבל לא לשחקן. כלי זהב וכלי זכוכית, לא יגע בהן עד שיבא אליהו. מצא שק או קפה. וכל דבר שאין דרכו לטול. הרי זה לא יטול: **ט אינו היא אבידה**, מצא חמור או פרה רועין,

riding gear overturned, or a cow running among the vineyards [which may damage its legs], they are considered lost. If he returned it and it ran away, returned it and it ran away [again], even four or five times, he is still bound to restore it, for it is written, “You must surely return them [hashev tshivem].” [Deuteronomy 22:1; the doubling of the verb for emphasis teaches that one is bound to return the same article many times, if

necessary.] If [in a case where the owner was not present and he took time off to fetch a lost article (see Tiferet Yisrael here and Tosfot Yom Tov, Bava Kamma 10:4) and] his lost time is worth a *selā*, he must not demand, “Give me a *selā*,” but, rather, is paid as an unemployed laborer [i.e., we ascertain the amount one would allow to be deducted from his usual salary in order to perform this easier job]. If a Court is present, he may stipulate in their presence [that if he returns the article, he shall be paid for lost time according to what he himself could earn; then he can claim his loss in full]; but if there is no Court, before whom shall he stipulate? His own [work] takes precedence [and he is not bound to return the article at all and incur a loss].

(10) If he finds it [an animal] in a stable, he has no responsibility towards it [i.e., to return it, even though the gate is not locked]; in the street, he is obliged [to return it]. And if [he is a priest and] it is in a cemetery, he may not defile himself for it. If his father orders him to defile himself, or says to him, “do not return

רבנו עובדיה מברטנורא

לפי כבודו: **ט** איזו היא אבדה. שניכר בה שאין הבעלים יודעים שהיא שם: אין זו אבדה. ואינו חייב להחזיר, שמדעת הניחוח שם: רצה בין הכרמים. שמתקלקלים רגליה: השב תשיבם. התורה ריבתה השבות הרבה: לא יאמר לו תן לי סלע. שזה אומר לו אם עשית מלאכתך, היית מרבה טורח, עבשיו לפי מה שטרחת טול: כפועל בטל. כמה אדם רוצה ליטול ולפחות משכרו ליבטל ממלאכה זו כבדה שהוא עוסק בה ולעשות במלאכה קלה כזו: אם יש שם בית דין. אם אינו רוצה ליבטל ממלאכתו. ששכרה מרובה, מה יעשה. אם יש שם שלשה בני אדם מתנה בפניהם ואומר ראו שאני משתכר כך וכך. ואי אפשר ליבטל ליטול שכר מועט, אם תאמרו שאטול שכרי משלם. אטפל בהשבת אבדה זו: שלו קודם. ומניח את האבדה: מצאה ברפת. אע"פ שאינה משתמרת בה כגון שאינה נעולה: ואם היתה בבית הקברות. והוא כהן. לא יטמא לה. שהשבת אבדה עשה, השב

בדרך, אין זו אבדה. חמור וכליו הפוכין, פרה רצה בין הכרמים, הרי זו אבדה. החזירה וברחה. החזירה וברחה, אפילו ארבעה וחמשה פעמים. חייב להחזירה. שנאמר (דברים כב) השב תשיבם. היה בטל מסלע, לא יאמר לו תן לי סלע, אלא גותן לו שכרו כפועל בטל אם יש שם בית דין, מתנה בפני בית דין. אם אין שם בית דין, בפני מי יתנה, שלו קודם: מצאה ברפת אינו חייב בה. ברשות הרבים חייב בה. ואם היתה בית הקברות לא יטמא לה. אם אומר לו אביו,

[it],” he must not obey him. If one [sees a donkey crouching under its weight and he] unloads and [then] loads, [and once again the donkey crouches and he] unloads and loads, even four or five times, he is [still] bound [to help him again], because it is written, “you must surely help [it.]” (Exodus 23:5) If he [the owner of the animal] went and sat down, saying [to the passerby], “Since the obligation rests upon you, if you desire to unload, unload,” he [the passerby] is exempt, because it is said, “with him;”

however, if he [the owner] was old or infirm, he [the passerby] is bound [to do it himself]. There is a Torah obligation to unload [without compensation], but not to load [without compensation]. Rabbi Shimon said: To load [without compensation] as well [the *halachah* does not follow Rabbi Shimon]. Rabbi Yose HaGalili said: If it [the animal] bore more than his proper burden, he [the passerby] has no obligation towards him [its owner], because it is written, [regarding the animal to be assisted] “under its load,” (ibid.) which means, a burden which it can endure.

(11) If [one found] his own lost article and his father's lost article, his own takes precedence. His own and his teacher's — his own takes precedence [the verse states “There will be no needy among you;” (Deuteronomy 15:4) you have an obligation to make sure you don't become needy] his father's and his teacher's [i.e., a teacher who taught him most of his knowledge] — his teacher's takes

רבנו עובדיה מברטנורא

תשיבם לאחיק. ובטומאת כהן, עשה קדושים יהיו (ויקרא כ"א), ולא תעשה דלנפש לא יטמא בעמיו (שם). ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה: **או שאמר לו אל תחזיר.** והאבידה במקום שמצוה להחזיר. הרי זה לא ישמע לו. דכתיב (ויקרא י"ט) איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו, שאם אביך אומר לך חלל את השבת אל תשמע לו. וכן בשאר כל המצוות: **הלך וישב לו.** בעל החמור: מצוה מן התורה לפרוק. בחנם: אבל לא לטעון. בחנם. אלא בשכר: ר"ש אומר אף לטעון. בחנם. ואין הלכה כרבי שמעון: **רבי יוסי הגלילי אומר וכו'.** ואין הלכה כרבי יוסי: **לא אבדתו קודמת.** דאמר קרא (דברים ט"ו) אפס כי לא יהיה בך אביון, זוהר שלא תהיה אתה אביון: **של רבו**

הטמא, או שאמר לו אל תחזיר, לא ישמע לו. פרוק וטעון, פרוק וטעון, אפילו ארבעה וחמשה פעמים. חיב שנגאמר (שמות כג) עזב תעזב. הלך וישב לו ואמר הואיל ועליך מצוה, אם רצונך לפרוק פרוק, פטור, שנגאמר, עמו. אם היה זקן או חולה, חיב. מצוה מן התורה לפרוק, אבל לא לטעון. רבי שמעון אומר, אף לטעון. רבי יוסי הגלילי אומר אם היה עליו יתר על משאו, אין זקוק לו, שנגאמר, תחת משאו. משאוי שיכול לעמוד בו: **לא אבדתו ואבדת אביו, אבדתו קודמת.** אבדתו ואבדת רבו, שלו קודמת. אבדת אביו ואבדת רבו, של רבו קודמת,

precedence, because his father brought him into this world, whereas his teacher, who instructed him in wisdom, brings him to the World to Come. But if his father is a scholar, his father's takes precedence [since his father is also his teacher]. If his father and his teacher were [each] carrying a burden, he must [first] assist his teacher to lay it down, and then assist his father. If his father and his teacher are in captivity, he must [first] redeem his teacher and then his father. But if his father is a scholar, he must [first] redeem his father and then his teacher.

שְׁאָבִיו הֵבִיאוֹ לְעוֹלָם הַזֶּה. וְרֵבּוֹ שְׁלַמְדוֹ חֲכָמָה מֵבִיאוֹ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. וְאִם אָבִיו חָכֵם (שְׁקוּל כְּנֶגֶד רֵבּוֹ) שֶׁל אָבִיו קוֹדֶמֶת. הִיָּה אָבִיו וְרֵבּוֹ נוֹשְׂאִין מִשְׂאֵי. מְנִיחַ אֶת שֶׁל רֵבּוֹ. וְאַחֵר כִּף מְנִיחַ אֶת שֶׁל אָבִיו. הִיָּה אָבִיו וְרֵבּוֹ בְּבֵית הַשָּׂבִי. פּוֹדֶה אֶת רֵבּוֹ. וְאַחֵר אֶת רֵבּוֹ. וְאִם הִיָּה אָבִיו חָכֵם. פּוֹדֶה אֶת אָבִיו, וְאַחֵר כִּף פּוֹדֶה אֶת רֵבּוֹ:

רבנו עובדיה מברטנורא

קודמת. והוא שיהיה רבו מובהק, שלמד רוב חכמתו ממנו. וכן כל הנך רבו דאמרינן במתניתין שקודמין לאביו, אינן אלא ברבו מובהק: